

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
Kantonalna uprava civilne zaštite

Broj:18/1-44-000304/18
Tuzla, 09.01.2018. godine

INFORMACIJA
o ostvarenim rezultatima deminiranja i uništavanja neeksploziviranih ubojitih sredstava na području Tuzlanskog kantona u 2017. godini

I Uvod

Zakonom o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj 39/03, 22/06 i 43/10, u daljem tekstu: Zakon) u članu 48. propisano je da zaštita od neeksploziviranih ubojitih sredstava, predstavlja jednu od 15 mjera zaštite i spašavanja.

Članom 86. navedenog Zakona precizirano je na šta se odnosi navedena odredba:

1. Zaštita od neeksploziviranih ubojitih sredstava (u daljem tekstu: NUS-a) je mjera koja se sastoji u pronalaženju, otkrivanju, označavanju, iskopavanju, prenošenju, utovaru, prevoženju, istovaru, privremenom skladištenju, deaktiviranju i uništavanju NUS-a, na svim područjima na kojima se nalaze ta sredstva.
2. Poslove koji se odnose na problematiku uklanjanja mina i NUS-a, vrše jedinice civilne zaštite za uklanjanje mina i NUS-a (u daljem tekstu: timovi za deminiranje) na način regulisan Zakonom o deminiranju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 5/02) te Standardom za uklanjanje mina i NUS-a u Bosni i Hercegovini i Standardnim operativnim procedurama uklanjanja i uništavanja NUS-a, koje donosi direktor Federalne uprave.
3. Mjere zaštite od NUS-a, iz stava 1. ovog člana, ne odnose se na sljedeća sredstva:
 - neeksplozivirane diverzantsko-terorističke naprave koje su predmetom krivičnog djela ili prekršaja i spadaju u isključivu nadležnost organa unutarnjih poslova;
 - potrebe Oružanih snaga BiH u postupku uklanjanja i uništavanja upotrijebljenih, a neeksploziviranih ubojitih sredstava za vrijeme i poslije obuke i vježbi njezinih pripadnika, kao i NUS-a kojem je istekao rok upotrebe ili je nepouzdan pa ga treba uništiti;
 - otpadne tvari u proizvodnji naoružanja i vojne opreme privrednih društava koja se bave tim poslom.

Također je u članu 199. stav 2. propisano da:

„Za vršenje koordinacije poslova u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a u kantonima i općinama nadležni su organi uprave za civilnu zaštitu i općinske službe civilne zaštite“.

U skladu sa navedenim zakonskim obavezama, Kantonalna uprava civilne zaštite je vršila koordinaciju poslova u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a na području Tuzlanskog kantona.

Polazna osnova za realizaciju zadataka iz oblasti deminiranja bio je Plan deminiranja - Lista prioriteta deminiranja na području Tuzlanskog kantona za 2017. godinu, koju je sačinila Kantonalna uprava civilne zaštite na osnovu općinskih planova za deminiranje sa utvrđenim prioritetima i uz tijesnu saradnju sa Regionalnim uredom BHMACH-a u Tuzli. Saglasnost na ovu Listu dala je Vlada Tuzlanskog kantona na svojoj redovnoj sjednici.

Realizacija zadataka na uklanjanju NUS-a obavljena je na osnovu prijava građana preko općinskih službi civilne zaštite i MUP-a.

II Ostvareni rezultati na deminiranju i obilježavanju minskih polja i uništavanju NUS-a na području Tuzlanskog kantona

2.1. Deminiranje

Smanjen priliv donatorskih sredstava i ograničena sredstva u budžetima općina i Kantona bili su osnovni faktori koji su uticali na realizaciju projekata deminiranja koji su našli svoje mjesto u Planu - Listi prioriteta za deminiranje na području TK u 2017. godini. Nažalost, mora se konstatirati da je sveukupno ostvareni rezultat ispod očekivanih vrijednosti i znatno manji u odnosu na proteklih nekoliko godina.

Na realizaciji projekata deminiranja, pored timova civilne zaštite i deminerskih timova OS BiH, bilježimo angažman domaćih i stranih kompanija i organizacija kao što su: Norveška narodna pomoć „NPA“, NN „Ivša“, UG „Demira“, „Detektor“ i drugi.

Posebno treba istaći da na području TK ove godine nije bilo izvođenja operacija deminiranja uz primjenu nove metode deminiranja tzv. „ciljano tehničko izviđanja“ koja omogućava deminiranja velikih površina za znatno kraće vrijeme u odnosu na standardne metode deminiranja. Od tri projekta koja su u zadnje tri godine obrađena ovom metodom još uvijek jedan nije „pokriven“ odgovarajućim certifikatom-uvjerenjem o završenom deminiranju.

Sve relevantne činjenice govore da se samo uz primjenu ove nove metode može ubrzati proces deminiranja. Zamisao da će se uspjeti dostići rezultati koji vode ka ostvarivanju planiranih ciljeva koji su predviđeni dokumentom „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2009.–2019.“, čiji je osnovni cilj do 2019. godine potpuno eliminisati sumnjive površine I i II kategorije, a III kategoriju prioriteta „eliminirati“ kroz prevenciju zabrane kretanja ni izbliza neće biti ostvarena.

Iz tih razloga u završnoj fazi je postupak usvajanja novog dokumenta kojim je predviđeno ostvarivanje ovih zadataka do kraja 2025. godine.

2.1.1. Rezultati deminerskih timova civilne zaštite

Izvorna zadaća ovih timova je pregled i čišćenje vitalnih objekata i poljoprivrednog zemljišta, čime se obezbjeđuju uvjeti za održivi povratak izbjeglog i raseljenog stanovništva, na području TK i korištenje prirodnih resursa u svrhu razvoja lokalnih zajednica.

Tokom deminerske sezone timovi civilne zaštite bili su angažirani na projektima na području više općina TK sukladno utvrđenom planu i trenutno iskazanim potrebama na području neke lokalne zajednice.

Tabela 1: Pregled deminiranih projekta u izvedbi timova civilne zaštite, po općinama TK u 2017. god.

R/b	Općina	Lokalitet	Namjena	Metoda rada	Površina (m ²)
1.	Čelić	Dolovi – Čelička Rijeka	Šumsko zemljište	čišćenje	2.677,00
2.	Kalesija	Olanovica 1d	Poljoprivredno zemljište	T I	98.744,44
3.	Sapna	Rožanj – Jelica	Izvorište vode	čišćenje	9.846,00
4.	Banovići	G. Pribitkovići 3.	Izvorište vode i šumsko zemljište	čišćenje	U procesu
U k u p n o:					111.267,44

Računajući period od osnutka timova civilne zaštite za deminiranje terena uz pomoć Mašinskog, POEK i PLANT tima FUCZ, deminirana je površina terena od **2.933.693,30 m²**. Tokom izvođenja operacija deminiranja nije bilo slučajeva povređivanja pripadnika timova civilne zaštite.

2.1.2. Rezultati deminerskih timova Oružanih snaga BiH

Za razliku od prošle godine, timovi OS BiH su tokom 2017. godine na području TK imali su puno značajniji angažman na projektima deminiranja.

Tokom deminerske sezone 2017. godine, deminerski timovi OS BiH bili su angažirani na području općina Gradačac (4 projekta), Kalesija i Živinice.

Tabela 2: Pregled deminiranih projekta u izvedbi timova OS BiH, po općinama TK u 2017. godini

R/b	Općina	Lokalitet	Namjena	Metoda rada	Površina (m ²)
1.	Gradačac	Lukavac – G. Toke	Infrastruktura – poljopriv. površine	čišč. - T I	67.890,00
2.	Gradačac	Lukavac – G. Toke 2.	Infrastruktura – poljopriv. površine	čišč. - T I	56.000,00
3.	Gradačac	Ledenice D. Bijeljevina 1.	Poljoprivredne površine	T I	92.234,00
4.	Gradačac	Zeljina – D. Ploče	Putni pojas-spomen obilj.	T I	8.495,50
5.	Živinice	Kasarna Dubrave VN i NN mreža	Infrastruktura	čišćenje	592,00
6.	Kalesija	Lisača – pristupni put	Infrastruktura	T I	U procesu
U k u p n o:					225.211,50

Od početka izvođenja operacija humanitarnog deminiranja timovi OS BiH su na području Tuzlanskog kantona deminirali površinu od **5.318.092,35 m²**.

2.1.3. Donatorsko deminiranje

Kao i svih prethodnih godina deminiranje u najvećoj mjeri ovisi od donatorskih sredstava koja se direktno ili preko Međunarodnog fonda za deminiranje i pomoć žrtvama od mina (ITF) implementiraju u BiH. Najveći donatori su Vlade SAD, Njemačke, Norveške, Japana i dr. Neki od navedenih projekata su **dijelom sufinansirani** iz općinskih budžeta (Banovići, Gračanica, Lukavac).

U narednoj tabeli je dat pregled projekata koji su deminirani na području TK u 2017. godini koristeći ova donatorska sredstva.

Tabela 3: Pregled projekata deminiranih donatorskim sredstvima

R/b	Lokacija - naziv projekta	Općina	PM akcija	Površina u radu (m ²)	Izvođač	Početak radova	Završetak radova	Ukupno završeno (m ²)
1.	MZ Orahovica-Savičići 1A	Lukavac	čišćenje	0	UM	03.05.17.	30.05.17.	16.836,45
2.	Malešići-Javor 1.	Gračanica	T I	0	NPA	05.05.17.	13.10.17.	60.500,10
3.	MZ Lukavica Rijeka Sofići	Doboj I	čišćenje	0	Demira	28.06.17.	27.07.17.	15.227,45
4.	Savičići 1B Luke	Lukavac	čišćenje	0	Demira	05.07.17.	26.07.17.	6.285,50
5.	LZ Turija – Čelari Crkvine	Lukavac	T I	0	UM	21.07.17.	17.09.17.	101.907,46
6.	Turija - Cerik	Lukavac	T I	0	UM	17.09.17.	23.09.17.	7.316,00
6.	Lendići - Brezici	Gračanica	T I	0	UM	15.08.17.	28.08.17.	48.729,75
7.	G. Pribitkovići 4.	Banovići	čišćenje	0	Demira	04.09.17.	18.10.17.	28.878,30
8.	Horozovine	Kalesija	T I	0	Ivša	30.10.17.	06.11.17.	7.573,75
								293.254,76

2.1.4. Ukupni rezultati deminiranja

Tokom deminerske sezone 2017. okončano je 19 projekata, a dva su obustavljena i biće nastavljeni naredne godine.

Uz primjenu klasičnih metoda deminiranja (čišćenje i tehničko izviđanje) ukupno su deminirane slijedeće površine:

Tabela 4: Broj realiziranih projekata po metodi rada sa ukupno deminiranim površinama

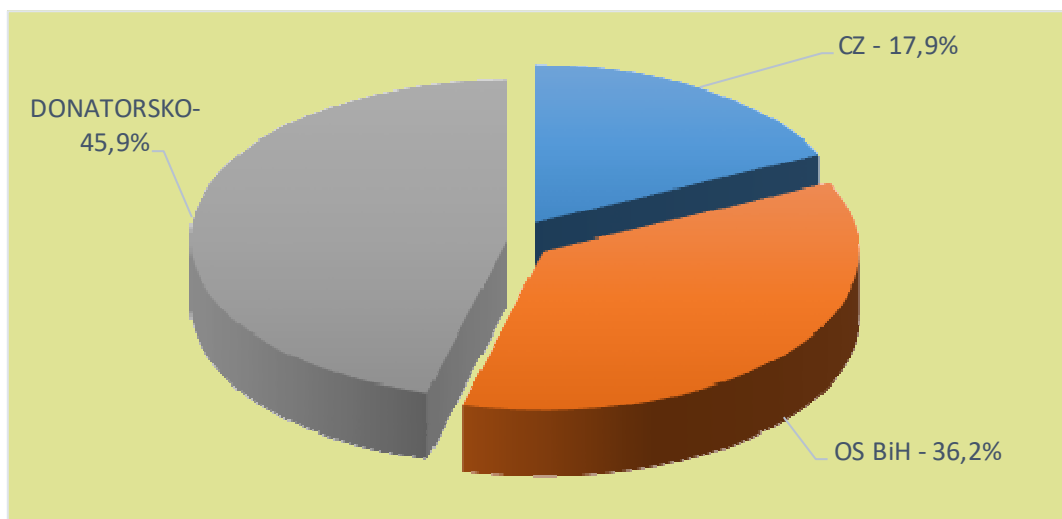
Metod rada – deminiranja	Broj projekata	Deminirana površina (m ²)
Čišćenje	8	80.342,70
Tehničko izviđanje	11	549.391,00
U k u p n o:	19	629.733,70

2.1.5. Učešće izvođača radova na deminiranju

U slijedećoj tabeli i grafikonu dat je procenat učešća izvođača-finansijera deminerskih radova u 2017. godini.

Tabela 5: Učešće izvođača radova

Izvođač/finansjer	Broj projekata	Površina (m ²)	Procenat %
FUCZ	4	111.267,44	17,9
OS BiH	6	225.211,50	36,2
Donatorsko deminiranje	9	293.254,76	45,9
U k u p n o:	19	629.733,7	100,00

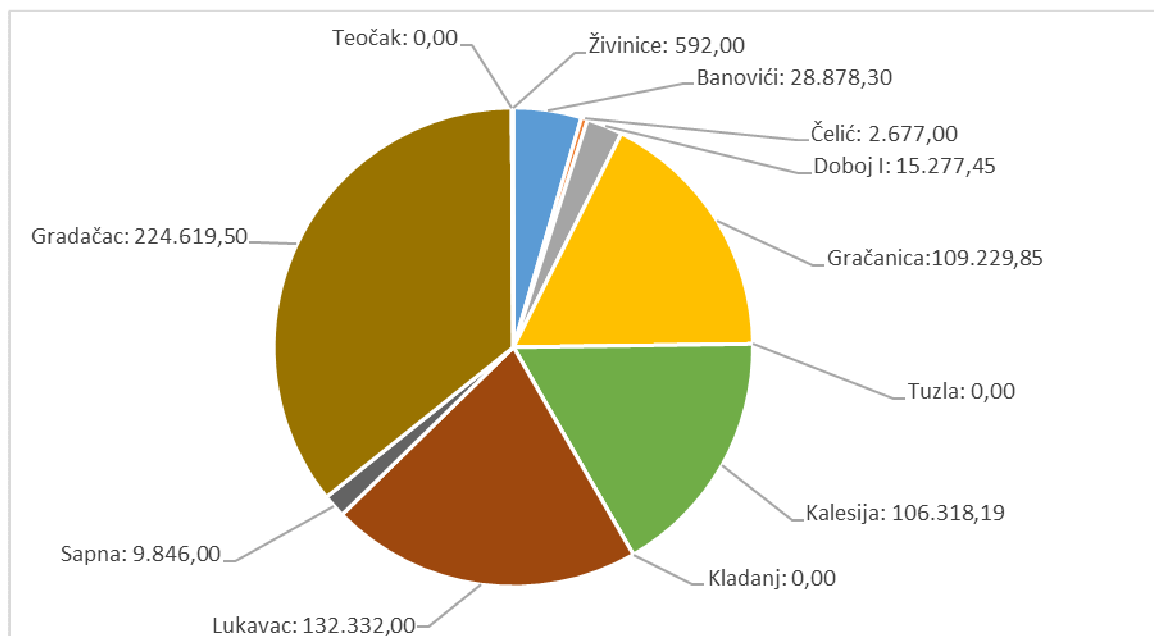


Grafikon 1: Učešće izvođača/finansijera radova

2.1.6. Pregled deminiranih površina po općinama

Kada je u pitanju ostvareni rezultat deminiranja po općinama može se konstatirati da je prisutna neravnomjernost u zastupljenosti jer još uvijek prednost imaju projekti na općinama Kalesija, Gradačac i Lukavac gdje konfiguracija terena omogućava angažiranje deminerskih mašina čime se omogućava veća produktivnost i brži završetak deminerskih radova.

Na slijedećem grafikonu prikazan je ostvareni rezultat deminiranja po općinama u toku 2017. godine.

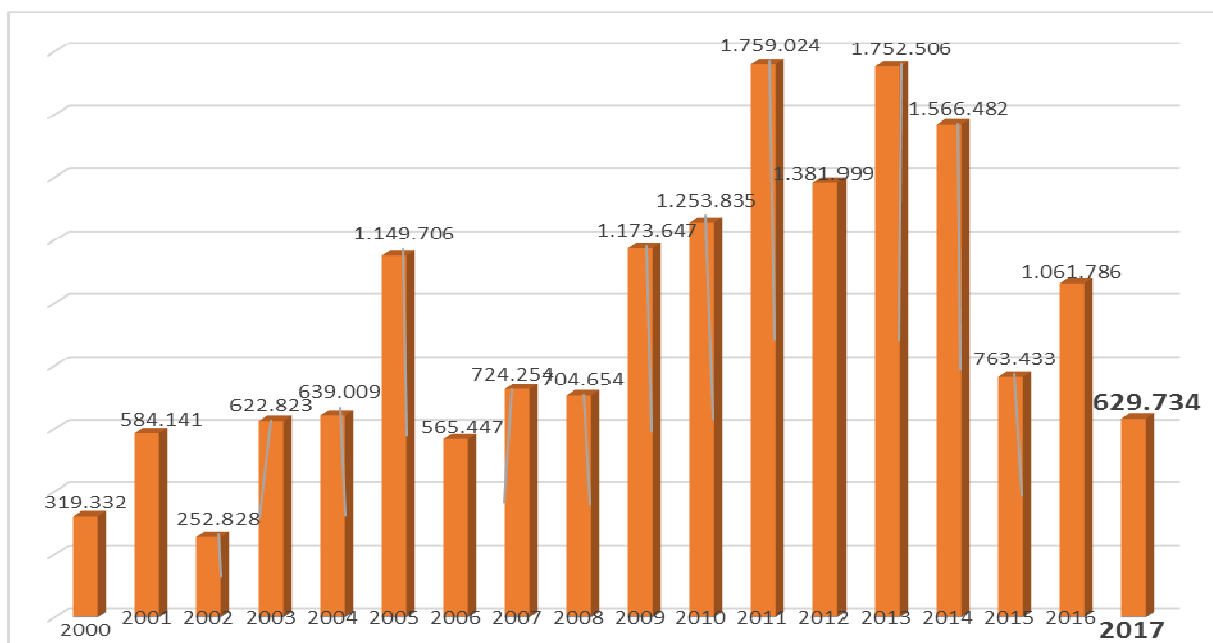


Grafikon 2: Pregled deminiranih površine po općinama TK u 2017. godini
(Ukupno deminirano: 629.733.70 m²)

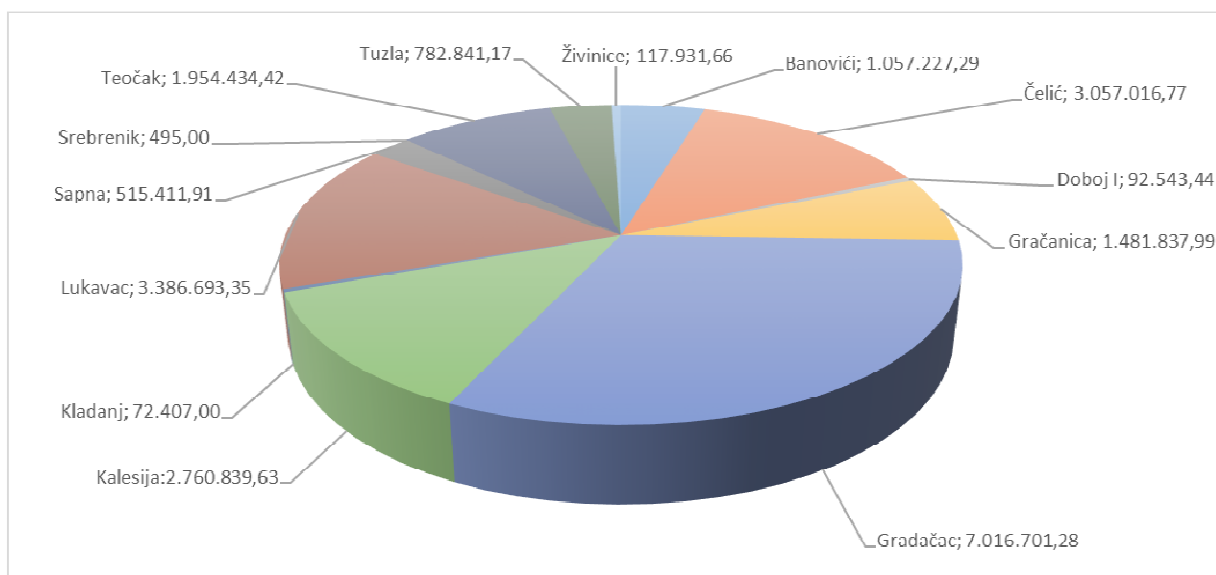
2.1.7. Sveukupno ostvareni rezultati deminiranja na području TK (1997-2017)

Prema podacima koje zajednički evidentiraju Kantonalna uprava i općinske službe civilne zaštite od početka izvođenja humanitarnog deminiranja, uz primjenu svih metoda deminiranja (čišćenje, tehničko izviđanje i ciljano tehničko izviđanje) do danas deminirana je površina terena od **22.046.859,13 m²**.

U narednim grafikonima dat je prikaz ostvarenih rezultata deminiranja (čišćenje i tehničko izviđanje) od 2000. pa do kraja 2017. godine po godinama i općinama na području Tuzlanskog kantona.



Grafikon 3: Pregled deminiranih površina po godinama na području TK



Grafikon 4: Pregled deminiranih površina po općinama na području TK
(Ukupno: 1997.- 2017. godina – **22.046.859,13 m²**)

Sukladno dokumentu, koji je još uvijek na snazi, „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2009. – 2019.” čiji je osnovni cilj do 2019. godine potpuno eliminisati sumnjive površine I i II kategorije, a III kategoriju prioriteta „eliminirati” kroz prevenciju zabrane kretanja i ostvarene rezultate na deminiranju do današnjeg dana više je nego očigledno da se zadati rok neće ispoštovati. Zbog toga se vode intenzivne aktivnosti na usvajanju novog dokumenta odnosno nove Strategije u kojoj će navedeni period biti produžen do 2025. godine.

2.1.8. Obilježavanje minskih polja

Pored trajnog i polutrajnog obilježavanja sumnjivih površina u sklopu projekata koji su bili predmet izvođenja deminerskih radova, ove godine nije bilo većih projekata iz Programa upozoravanje na mine. Kao i ranijih godina, svakodnevno se vrši znavljanje i postavljanje novih upozoravajućih minskih znakova (hitno obilježavanje sumnjivih površina) koje su izvodili predstavnici RU BHMACH-a i pripadnici tima civilne zaštite za deminiranje i uklanjanje NUS-a.

2.2. Uništavanje neeksplozivnih ubojitih sredstava

Tokom 2017. godine pripadnici „A” tima civilne zaštite, kao jedine organizirane grupe osposobljene i opremljene za izvođenje poslova preuzimanja, prevoženja, privremenog skladištenja i uništavanja NUS-a, odradili su 189 zadataka koji su se odnosili na iskopavanje, preuzimanje, prevoženje, privremeno skladištenje i uništavanje istog. Pored prostora Tuzlanskog kantona ovi poslovi su obavljani i na dijelu Zeničkodobojskog i Posavskog kantona. Zbog čestog angažmana pripadnika tima u sklopu ronilačkih aktivnosti (obuka, potrage i sl.) znatan broj zadataka odradili su i pripadnici KDZ tima MUP TK. Svi ovi zadaci su odrađivani uz tijesnu saradnju sa općinskim službama civilne zaštite i Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona.

U slijedećim tabelama je dat pregled neutralisanog NUS-a po vrsti i količini.

Tabela 7: Pregled uništenog NUS-a po vrsti i količini

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Ukupno
Municija manjeg kalibra	kom	4.010
Municija većeg kalibra	kom	23
Ručne bombe – razne	kom	128
Projektili – razni	kom	38
Pješadijske mine	kom	55
Tenkovske mine	kom	9
Tromblonske mine	kom	19
„Osa“, „Zolja“, „Munja“	kom	13
Upaljači – razni	kom	6
Avio bombe	kom	0
Kasetne bombe-zvončići	kom	0
Ostalo (okviri, kapisle)	kom	52
U k u p n o:	kom	4.353

Tabela 8: Pregled uništenog eksploziva i pirotehničkih sredstava

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Ukupno
Eksplozivi – razni	kg	115
Pirotehnička sredstva i petarde	kom	1.532

2.3. Nesreće od mina i NUS-a

Prema zvaničnim podacima BHMACH-a, u periodu od 1996. do kraja 2017. godine, u BiH je od mina stradalo 1.745 stanovnika. Od toga je smrtno stradalo 612, a teže i lakše ranjeno 1.138 civilna osoba. Pored stradanja civilnih osoba bilježimo i znatan broj nastradalih deminera tokom izvođenja deminerskih radova. Smrtno je stradalo 48, a teže i lakše 69 deminera.

Tokom 2017. godine na području TK su se dogodile dvije minske nesreće u kojima su smrtno stradale dvije osobe, a dvije su zadobile teže i lakše ozljede. U martu mjesecu na području općine Čelić na lokalitetu Čelićka Rijeka dogodila se minska nesreća u kojoj je jedna osoba smrtno stradala, a druga zadobila lakše povrede. Druga minska nesreća se dogodila u septembru mjesecu na području općine Lukavac na lokalitetu Trepale – Ozren. U ovoj nesreći jedna osoba je smrtno stradala, a druga zadobila teže tjelesne povrede.

Prema podacima sa kojima raspolaže Kantonalna uprava civilne zaštite Tuzla, od potpisivanja Dejtonskog sporazuma, dogodilo se preko 200 minskih nesreća, na području svih općina Tuzlanskog kantona, u kojima je smrtno stradalo 121, a teže i lakše je ranjeno 135 osoba. Sve civilne nesreće desile su se u obilježenim područjima, te da su najčešći razlozi koji dovode do nesreća, nepoštivanje minskih upozorenja i svjestan ulazak u sumnjiva područja zbog lova ili sječe šume.

III Zaključna razmatranja

Na osnovu rezultata ostvarenih na poslovima deminiranja i uništavanja NUS-a na području TK u toku 2017. godine može se zaključiti slijedeće:

1. U toku 2017. godine, uz primjenu klasičnih metoda deminiranja (čišćenje i tehničko izviđanje), deminirana je površina od 629.733,70 m².
2. Prilikom odabira i utvrđivanja prioriteta deminiranja prednost su imali projekti kojima su stvarani uvjeti za povratak izbjeglog i raseljenog stanovništva i život u sigurnom okruženju kao i deminiranju poljoprivrednih površina.
3. Na području Tuzlanskog kantona još uvijek se kao sumnjiva površina vodi oko 80 miliona m² ili 3,1% od ukupne površine kantona.
4. Ostvareni rezultati na deminiranju u toku ove godine na području TK, a i cijele BiH su ispod prosjeka za zadnjih pet godine i opomena za cijelu zajednicu. Nužnost angažiranja svih relevantnih subjekata u BiH koji su na bilo koji način vezani za problematiku mina i minskoeksplozivnih sredstava je imperativ ili će proces deminiranja potrajati znatno duže od planski predviđenih rokova.
5. Tokom 2017. godine na području TK smrtno su stradale dvije, a teže i lakše ranjene još dvije osoba od zaostalih mina i minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih
6. Podatak da je tokom prošle godine uništena količina minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava od blizu četiri hiljada komada, te sveprisutna pojava svakodnevnog prijavljivanja istih, ukazuje da još uvijek ima veliki broj ovih sredstava. Zahvaljujući djelovanju tima civilne zaštite Tuzla „A” sva ova sredstva su na vrijeme i bezbjedno preuzeta, prevezena i uništena.

v.d. direktor

Mr. sc. Dragan Pelemiš